

מקדש הזמנים

ליקוטים חשובים בעניני הזמנים, מחז"ל וזקני הדורות ז"ל

פרשת פרה

ובספר **אבודרהם** (ארבע פרשיות) כתב, וז"ל: פרשת פרה אדומה להודיע לעם שהם טמאי מתים שיטהרו באפר פרה, לפי ש[בזמן שבית המקדש היה קיים] בראש חודש ניסן [היו] מתחילין הרחוקים לעלות לירושלים. ולפיכך אין מפסיקין בין פרשת פרה אדומה לפרשת החודש (ירושלמי מגילה ג' ה.). עכ"ל.

תפילה למחר הגאולה - זכר לטהרתם במדבר: להתפלל לפני ה' שגם עלינו יזרוק מים טהורים במהרה

בלבוש (או"ח תרפ"ה א') כתב: השלישית [מד' פרשיות] פרשת פרה אדומה, והיא בשבת שקודם פרשת החודש, שכן היה שריפתה במדבר סמוך לניסן, כדי להזות בה את ישראל באפר החטאת מיד אחר הקמת המשכן, כדי שיהיו טהורים ויוכלו לעשות את הפסח בזמנו. לכך קורין פרשה זו, להתפלל לפניו יתברך שגם עלינו יזרוק מים טהורים במהרה. עכ"ל.

ובספר **אמת ליעקב** [למוהר"ר ישראל יעקב אלגאזי ז"ל אב"ד ור"מ עיה"ק ירושלים ת"ו - נדפס בשנת תקכ"ד] [סדר קריאת הפרשיות - סעיף י"ז] כתב: טעם קריאת פרשה זו עתה, הוא זכר לאבותינו כשהיו במדבר שהיתה שריפת הפרה סמוך לניסן להזות באפרה על ישראל מיד אחר הקמת המשכן. ובדין היה להקדים פרשת החודש לפרשת פרה, אלא שהקדימו לפרה לפי שהיא תדירה - שהיתה תמיד לעדת בני ישראל למשמרת לטהר טמאי מתים, לפיכך ראו להקדימה לפרשת החודש - דלאו תדירה היא, דלא אתיא אלא משנה לשנה, ותדיר ושאינו תדיר תדיר קודם (ברכות נא:). עכ"ל, וע"ע לקמן בסמוך מספר נאות יעקב.

קדימת פרשת פרה לפרשת החודש: שהיא טהרתן של ישראל - הקדימו פרשת פרה לפי שתמיד קודם - אי נמי, כבר התחילו להיטהר באפר פרה לפני ר"ח ניסן

רבי לוי בשם רבי חמא בר חנינה, בדין הוא שתקדים "החודש" ל"פרה", שבאחד בניסן הוקם המשכן ובשני נשרפה הפרה (מפני שלא היו יכולין לשרוף הפרה עד שהוקם המשכן, דכתיב (במדבר י"ט ד) "וזה אל נוכח פני אוהל מועד מדמה וגו'", ונמצאת פרה מאוחרת לראש חודש ניסן (קרבן העדה), ולמה פרה קודמת? שהיא טהרתן של כל ישראל. (ירושלמי מגילה ג' ה.).

קרבן העדה (על הירושלמי שם) פירש "שהיא טהרתן של כל ישראל", וראוי דנהדר בטהרה, לכך מקדימין. עכ"ד.

ובספר **נאות יעקב** [למוהר"ר ישראל יעקב אלגאזי ז"ל אב"ד ור"מ עיה"ק ירושלים ת"ו - נדפס בשנת תקכ"א] [דרוש לשבת פרה - דף ט"ו טור ג] כתב: היות קריאת פרשה זאת בימים האלה ובזמן הזה היה טעמו זכר לאבותנו כשהיו במדבר, שהיתה שריפת הפרה סמוך לניסן כדי להזות באפרה את ישראל מיד אחר הקמת המשכן, אלא שלפ"ז בדין היה להקדים פרשת החודש לפרשת פרה, אבל מפני דק"ל (ברכות נא:). תדיר ושאינו תדיר תדיר קודם, ופרה היתה תמיד להיות לבני ישראל למשמרת לטהר טמאי מתים (עי' במדבר י"ט ט), לפיכך ראו להקדימה לפרשת החודש דאתי [רק] משנה לשנה. ואפשר שזה כיוונו בירושלמי שאמרו "ולמה פרשת פרה קודמת? מפני שהיא טהרתן של כל ישראל", ירצה, שהיא טהרתן של ישראל תדיר, ולא פסיק כל ימות השנה לטהר באפרה כל טמאי מת.

אמנם המחזור בביאור דבריהם ירצה, שכוונתם רצויה שבזמן הבית ג"כ היו קורין במקדש פרשה זו, מפני שבראש חודש ניסן היו מתחילים הרחוקים לעלות לירושלים, לפיכך שלשים יום קודם הפסח היו קורין בפרשת פרה להזיר ולהודיע שהם טמאי מת עד שיטהרו באפר פרה

ארבע פרשיות

קריאת ד' פרשיות: תקנת עזרא - החיוב לשמעם

ראש חודש אדר שחל להיות בשבת, קורין בפרשת שקלים. חל להיות בתוך השבת, מקדימין לשעבר, ומפסיקין לשבת אחרת. בשניה, זכור. בשלישית, פרה אדומה. ברביעית, "החודש הזה לכם". בחמישית חוזרין לכסדרן. (מגילה כט.). זה הוא מתקנת עזרא **יפה מראה** ירושלמי מגילה א' ה') ואנשי כנסת הגדולה (חתם סופר נדרים סג., ושו"ע הרב או"ח רפ"ב י"ג).

בארבע פרשיות צריך להיות אזני כל העם אל השליח ציבור בקרות הפרשה מספר תורה, שישמעו מפיו. ויש מהם שהוא מדאורייתא, וכו', יהיה מה שיהיה, מ"מ הארבע פרשיות עכ"פ על כולם חל עליו החיוב מדרבנן לשמוע קריאתם בתורה. וחמיר יותר מקריאת הפרשיות של כל השנה שחיובן ג"כ בציבור, מ"מ אם יש עשרה דצייתי, דהיינו החזן ותשעה עמו, אז יש איזה היתר לאחריני לעסוק בתורה כו', אבל באלו החיוב מוטל על כל ישראל לשמעם, מקצתם דאורייתא ומקצתם דרבנן. (של"ה מסכת מגילה - פרק גר מצוה, הובא באליה רבה או"ח תרפ"ה ס"ק כ"א).

מצוה לדרוש ענינים: כמו שתיקן משה להיות שואלין ודורשין בעניניו של יום משה תיקן להם לישראל שיהו שואלין ודורשין בעניניו של יום, הלכות פסח בפסח, הלכות עזרת בעזרת, והלכות חג בחג. (מגילה ד). מצוה לדרוש ענין פסח בפסח ועצרת בעצרת וחג בחג (מגילה ד), כן ענין חנוכה ופורים וד' פרשיות. (של"ה תצוה - תורה אור ג.).

קריאת פרשת פרה

י"א שקריאתה מדאורייתא: ואף שלהרבה אחרונים אינה מה"ת, מ"מ צריכה כוונה יש אומרים שפרשת פרה אדומה חייבים לקרותה [מתוך הספר תורה] מדאורייתא (**שלחן ערוך** או"ח תרפ"ה ז'). והרבה אחרונים כתבו שפרשה זו אינה מדאורייתא, ועיין בסיומן ס' ס"ק י' במשנה ברורה דאפילו במצוה דרבנן ג"כ צריך לכוין לצאת ידי המצוה (**משנה ברורה** שם ס"ק ט"ו).

לימוד הלכות טהרה: לומדים הלכות פסח ל' יום קודם החג, ובכלל זה הלכות טהרה, שיעשו הפסח בטהרה - בר"ח ניסן כבר מתחילין הרחוקים לעלות לירושלים "בשלישית, פרה אדומה" (מגילה כט.), פירש **רש"י** ז"ל (שם): להזהיר את ישראל לטהר (שיטהרו טמאי מתים עצמן לפני הפסח (הר"ן שם)), שיעשו פסחיהן בטהרה. עכ"ל.

ובספר **כלבו** (סימן מ"ו) ו**סדר רב עמרם גאון** (סדר פורים) כתבו: למה קורין פרשת פרה בשלישית? שכך אמרו ז"ל (פסחים ו). דורשין בהלכות הפסח קודם לפסח שלשים יום, רבן שמעון בן גמליאל אומר, שתי שבתות. וטמא לא היה יכול לעשות פסח עד אחר הזאה והטהרה, ולפיכך קורין פרשת פרה בשלישית, שיש בה הלכות טהרה ודיני הזאה, כדי שילמדו ישראל לטהר עצמן לפני הפסח ויעשו הפסח בטהרה. עכ"ד. וכ"כ במחזור **ויטרי** (סימן ר"מ) ובמהרי"ל (מנהגים - הל' טבת-אדר סעיף ה').

וכ"כ בספר **החינוך** (מצוה שצ"ז): מפני שענין זה של פרה אדומה הוא דבר גדול באומתנו, שהיתה מטהרת מידי טומאה חמורה, וזולתה אי אפשר לטמא מת לעשות פסח שהיא מצוה גדולה מאד, נהגו כל ישראל לקרות פרשה זו בכל שנה ושנה בשבת קודם לפרשת החודש. עכ"ל.

ובהכי ינוח לנו דהאמוראים היו כל כך קדושים. והן עתה בשגם המצא ימצא מי שרוצה להתקדש ולפרוש מדרכי העולם, אף שיטרח טורח גדול, לא יעלה בידו, כי הטומאות חדשות גם ישנות אשר אנחנו ואבותינו בהם היו בעוכרנו, כי הטהרה מעכבת, ובכל טורח וקושי לא מסקי אלא כדמסיק תעלא. ואני בענייני פשיטא לי דרבינו האר"י זצ"ל היה נטהר באפר פרה ע"י אליהו ז"ל ואז נחה עליו רוח הקודש להפליא; והגם כי לא ראיתי כתוב רמז מזה ולא שמעתי, לבי אומר לי שהרב ז"ל היה מעלים הדבר העלם נמרץ לרוב ענותנותו. עכ"ל.

עיקרי דיני פרה אדומה

מצות עשה לעשות מעשה פרה אדומה [להיות אפרה מוכן למי שיצטרך אליה (ספר החינוך - מצוה שצ"ז)], שנאמר (במדבר י"ט ב') "ויקחו אליך פרה אדומה תמימה", שתהא תמימה באדמימות. ואם נמצא בה שתי שערות שחורות, או לבנות, פסולה. [ואם היו בה שערות שעיקרן אדום וראשן מצבע אחר, הכל הולך אחר העיקר, וגוזז במספרים את ראשן עד האדום (ספר החינוך שם)].

ומצותה שתהא בת ג' שנים ויותר. [ואם היתה זקנה, כשרה (ספר החינוך שם)]. ומום פוסל בה, שנאמר (שם) "אשר אין בה מום". ועבודה פוסל בה, שנאמר (שם) "אשר לא עלה עליה עול", [וכל העבודות הן כעול. לפיכך אמרו ז"ל (פרה פ"ב מ"ג) שאפילו נתן טליתו עליה פסולה, אבל היתה צריכה שמירה וקשרה במוסרה כשרה, אבל אם לא היתה צריכה שמירה פסולה, שכל שמירה שאינה צריכה משוי הוא. (ספר החינוך שם)].

במזרחה של ירושלים היתה נעשית, בהר המשחה. עושין מערכה של עצים, וכופתין את הפרה בחבל ונותנין אותה על גבי המערכה. כהן, בין הדיוט בין כהן גדול, לובש ד' בגדי כהן הדיוט, שוחטה בימינו, ומקבל הדם בשמאלו, ומזה באצבעו הימנית מן הדם שבכפו השמאלית ז' פעמים כנגד בית קדש הקדשים (היינו כנגד אמצעיית פתח ההיכל, ששם מכוון כנגד קודש הקדשים (תפארת ישראל - פרה פ"ג אות ע"ד)). ועל כל הזאה מקנח אצבעו בגופה של פרה, לפי ששירי הדם שבאצבעו פסולים להזאה.

ואח"כ מצית אש במערכה שהפרה מונחת עליה. וכשהצית האור ברובה, ונקרע בטנה, הכהן נוטל עץ ארז ואזוב וכורכן בשני תולעת, ומשליך לתוך בטנה.

ואחר שנשרפה, חולקין אפרה לשלשה חלקים, חלק אחד למשמורות הכהונה, שיקדשו ממנה; וחלק אחד, בהר המשחה, שיהיו ישראל מזין ממנה לטהרם מטומאת מת; וחלק אחד, בחיל, שיהא מוכן ומוצנע, שנאמר (שם שם ט') "והיתה לעדת בני ישראל למשמרת".

וטבול יום כשר לעשות הפרה, שלא כדעת הצדוקים שאומרים במעורבי השמש היתה נעשית. לפיכך היו מטמאין בשרץ וכיוצא בו את הכהן, והוא טובל ועוסק בפרה, כדי לבטל דבריהן של צדוקין. ולפיכך עשו הרבה מעלות והרחקות מטומאות בכל עסקים של פרה, כדי שלא יזלזלו בה.

וכל העוסקין בפרה, משחיתתה עד שתעשה אפר, מטמאין בגדים וטעונין טבילה והערב שמש, דין תורה. אבל המשמרה בשעת עשייתה ואינו עוסק בה, מטמא בגדים מדבריהם, גזירה שמא יזיז בה אבר. [אבל המצית את האור לכבשן, והמסדר את המערכה, טהור, וכן המתעסק בה משנעשית אפר. (ספר החינוך שם)].

ונוהג בארץ ישראל בזמן הבית, והיא מצוה המוטלת על הציבור [והיתה נלקחת ממעות תרומת הלשכה (ספר החינוך שם)]. **השם** [להג"ר ברוך היילפרין ז"ל - נדפס בלבוב בשנת תקנ"ג; כתב החפץ חיים ז"ל (שמירת הלשון ח"ב חתימה פ"ג) 'נכון מאד שילמד כל אדם ספר מצוות השם', ע"ש] - מצוה שצ"ח. ואמרו רבותינו ז"ל (פרה פ"ג מ"ה) שתשע פרות אדומות נעשו משנצטוו במצוה זו עד שחרב הבית בשניה. הראשונה עשה משה רבינו ע"ה, שניה עשה עזרא, ושבע מעזרא עד חורבן הבית. ועשירית יעשה המלך המשיח שיגלה במהרה בימינו. **ספר החינוך** מצוה שצ"ז.

ויוכלו לעשות הפסח בזמנו בטהרה, ושלא יהיו נדחים לפסח שני. על כן בדין הוא שתקדים קריאת פרשת פרה לפרשת החודש, מפני שפרשת פרה מזהרת על טהרתן של כל ישראל, ובלעדה לא יוכלו לעשות הפסח. על כן קדמה פרשת פרה אליה, להזהיר שיהא הפסח נעשה בטהרה, והוא מכלל אזהרה (ויקרא ט"ו ל"א) "והזהרתם את בני ישראל מטומאתם". עכ"ל.

וכן מצאתי **בפירוש רבינו יהודה עניו ז"ל** [ריבב"ן, אחד מן הראשונים ז"ל - נדפס מכת"ב בשנת תשל"ח] (מגילה כט.), וז"ל: שלישית פרה אדומה, מפני שהיא טהרתן של ישראל; ודין הוא שיקדים פרשת החודש לפרשת פרה, דבשני בניסן נשרפה הפרה, אלא כדי שיטהרו ישראל לעשות פסחיהן. עכ"ל.

בזמן שאין ביהמ"ק קיים קריאתה חשובה כעשייתה: וע"ז הקב"ה ינקנו ויטהרנו מטומאותנו וישרוף את המקטרגים

כתב (במדבר י"ט א'-ב') "וידבר ה' אל משה ואל אהרן לאמר, זאת חוקת התורה אשר צוה ה' לאמר דבר אל בני ישראל ויקחו אליך פרה אדומה וגו'". ובספר **שפתי כהן עה"ת** (שם) כתב, וז"ל: "לאמר" "לאמר" שתי פעמים, לומר בזמן שהיה בית המקדש קיים - עשייה, בזמן שאין בית המקדש קיים - אמירה, שיקראו פרשה זו בכל דור ודור ואני מעלה עליהם כאילו עשאוה ושרפוה ונתחטאו באפרה. ולזה תיקנו חז"ל לקרוא פרשה זו קודם ראש חודש ניסן, שהוא ראשון לחדשים, אחר פרשת העגל (שברוב השנים קורין פרשת פרה אחר פרשת כי תשא שנזכר בה מעשה העגל), לומר כמו שבחודש זה מתחדשים ומבערין החמץ מבית ומחוץ ומטהרים ומקדשים, כן הקב"ה ינקנו ויטהרנו מטומאותינו וישרוף המקטרגים עלינו ויהיו אפר תחת כפות רגלינו. וקורין עד "תטמא עד הערב" (במדבר י"ט כ"ב). ואחרי זה [בשבת הבאה קורין] בפרשת החודש עד "בערב תאכלו מצות" (שמות י"ב ח), ששם נשלמה טהרתם של ישראל באכילת מצה. ולזה לא יש הפסקה בין פרשת פרה לפרשת החודש. לזה אמר "זאת חוקת התורה", לא "חוקת הפרה", לומר שיקראו בתורה פרשת פרה בכל שנה ושנה והיא מטהרת. עכ"ל.

[ועוד בענין קריאת פרשת פרה אחר פרשת כי תשא, כתב בספר **נאות יעקב** [למורה"ר ישראל יעקב אלגאזי ז"ל] (דרוש לשבת פרה - דף ט"ו טור ג') וז"ל: ברוב השנים קורין פרשת פרה אחר פרשת כי תשא שנזכר בה מעשה העגל. והיה טעמו ע"פ מה שחכמים הגידו ברבה פרשת חוקת (במדבר רבה י"ט ח') ז"ל: מפני מה כל הקרבנות כולם זכרים וזו (פרה אדומה) נקבה? א"ר איבו, משל לבן השפחה שטינף פלטיין של מלך, אמר המלך "תבא אמו ותקנח את הפלטיין", כך אמר הקב"ה "תבא פרה ותכפר על מעשה העגל", ע"כ. הכוונה, לפי שכשעמדו ישראל בסיני פסקה זוהמת הנחש והיו חורין ממלאך המות (שבת קמ"ו), שלא יהיו מתים ע"י מלאך המות שהוא אבי אבות הטומאה, וכשחטאו בעגל המשיכוהו עליהם ומתים על ידו, והוצרכו לאפר פרה שהיא באה לטהרם מטומאת מת, ועל זה אמר "תבא פרה ותנקה צואת בנה", כי העגל היה סיבה לטומאת מת, וכמ"ש כת הקודמין ז"ל. ועל זה נאמר (במדבר י"ט ט') "והיתה לעדת בני ישראל למשמרת", שכמו שעון העגל שמור לדורות, כמ"ש (שמות ל"ב ל"ד) "וביום פקדי ופקדתי עליהם חטאתם", כן יהיה אפר זה שמור, שבכל עת שיתעורר עון זה יתעורר אפר זה לדחותו ולטהרו. עכ"ל, וע"ש עוד.]

על ידי טהרת פרה אדומה הוכשרו להתקדש מאד

הטומאה מעכבת מלהתקדש: בזמן הזה שאין לנו אפר פרה א"א להתקדש כ"כ - היה אפר פרה לאמוראים וע"ז היו כ"כ קדושים, וי"ל שגם האר"י נטהר באפר פרה כתב **החיד"א ז"ל** (מדבר קדמות א' כ"ו): אפר פרה היה לאמוראים, כמו שכתבו הראשונים (הר"ש - חלה פ"ד משנה ז', והרא"ש הלכות חלה סוף סימן י"ד, תוס' רי"ד - תשובות הרי"ד סימן כ"ה, ועוד) ממה שאמרו (נדה ו') חבריא מדכן בגליל [ועיין מה שכתב הרב החסיד בספר קהלת יעקב בחלק לשון חכמים דף קכ"ג ע"ג אות ק"א, ע"ש]. והביא דבריהם הרב משנה למלך פ"ג דאבל סוף דין א', ע"ש באורך.

ובזה יבא לכלל ישוב מ"ש בירושלמי (שבת א' ג') דרב אוכל חולין בטהרה בעשרת ימי תשובה, והוון בה רבנן בתראי טובא, ועיין מה שכתב הרב פרי חדש סוף סימן תר"ו.